

Biologische fruitteelt in Das Alte Land

Das Alte Land, het fruitteeltgebied ten westen van Hamburg, telt circa 15 biologische fruittelers, net zoveel als in Nederland. Het aantal hectares ligt hoger, rond de 300 ha. In 1996 is er 60 ha van omschakelende bedrijven bijgekomen. De percelen zijn lang en smal, met daartussen veel sloten en greppels. Er zijn bedrijven met alleen intensieve aanplant op zwakke onderstam en bedrijven waar ook nog hoogstammen een plaats hebben. Er staat voornamelijk appel, maar ook kers en pruim zijn belangrijke teelten. Het is een interessant fruitteeltgebied, met klimaatsomstandigheden die vergelijkbaar of moeilijker zijn dan in Nederland. Nederlandse biologische fruittelers gingen een kijkje nemen bij hun collega's in het Noordoosten.

Het gebied bestaat uit een kleipolder die ooit is ingepolderd door Nederlanders. Achter de Elbedijk liggen de lange en smalle bedrijven (tot 3 km lang) met hun grote vakwerkhuisen zij aan zij aan de Obstmarschenweg, de belangrijkste weg door dit gebied. De diepe greppels zorgden in het verleden voor afwatering en nachtvorstpreventie. Veel greppels

bodemstructuur essentieel. Daarom werken veel bedrijven met twee of drie jaar groenbemesters tussen rooien en inplant. De mengsels bestaan onder andere uit phacelia, lupine, boekweit, wikke, wilde peen en kaasjeskruid. Anderen telen twee jaar volvelds gras, wikke en lupine, werken het mengsel onder op de toekomstige boomstroken en maaien de rijpaden waardoor het gras zich verder ontwikkelt. In het gras wordt geen klaver meegezaaid vanwege de slechtere berijdbaarheid. Op deze natte, zware grond is berijdbaarheid de eerste prioriteit. De bloemen in de mengsels trekken tevens natuurlijke vijanden van insecten aan.

Dierk Augustin

Het bedrijf dat de meeste indruk op ons maakte was dat van Dierk Augustin in York (zie kader 1). Het bedrijf is aangesloten bij Naturland en werkt sinds 1990 biologisch. Voor de bemesting gebruikt Augustin eens in de 6 tot 7 jaar een laag gecomposteerde organische mest (circa 20 ton/ha).

Elk voorjaar worden snelverteerbare haarpallets gestrooid om in het koude voorjaar voldoende stikstof beschikbaar te hebben. De dosering (20-50 kg zuivere stikstof) hangt af van de dracht in het voorgaande jaar. De ervaring in de beginjaren was dat zonder deze extra stikstofbemesting de zetting onvoldoende was. Bij de ziekten en plagen spelen dezelfde problemen als in Nederland in 1996, veel rose appelluis, veel groene appelpwants en weinig schurft. Bij de schurftbestrijding wordt op dit bedrijf zeer weinig, maar regelmatig, spuitzwavel gespoten: slechts één, hooguit twee kg/ha. Totaal wordt in een jaar zo'n 20 kg zwavel gespoten. Voor de bloei is koper ingezet. Deze minimale hoeveelheid zwavel en toch zo weinig schurft in een vochtig klimaat is een raadsel voor de Nederlandse collega's.

Bedrijf van Dierk Augustin

Vorm:	lang en smal, 3 km lang en 80 meter breed
Bodem:	humeuze klei circa 40 cm goed bewortelbaar
Grootte:	19 ha waarvan 1 ha boerderij, wegen en water 3 ha groenbemesting 15 ha appel
Assortiment:	nachtvorstberegening op het gehele bedrijf 40% Elstar 35% Jonagold 17% divers (Jonica, Rode Boskoop, Gloster, Cox orange, Pilot/Pinova) 3% peren
Ouderdom:	4 ha jonge aanplant 1-3 jaar 3 ha toenemende opbrengst 3-6 jaar 6 ha volle oogst 6-15 jaar 2 ha ouder dan 15 jaar
Plantsysteem:	jonge aanplant: 3 bij 0,8 meter vanaf 1996: 3,3 bij 1 meter
Mechanisatie boomstrook:	Humus Planet tweezijdig en Spedo schijveneg
Bewaring:	ULO en CA cellen op het bedrijf
Afzet:	via groothandel, persoonlijk bezoek aan klanten in najaar

De heer Zahn legt zijn snoeiwijze uit aan het Nederlandse gezelschap. (Foto Joke Bloksma)

zijn dichtgeschoven en hebben plaats gemaakt voor drainagebuizen en nachtvorstberging. Het voorjaar in Das Alte Land is meestal koud en nat en de kans op nachtvorst is groot. De kalkarme, humeuze, zware kleigrond is zeer geschikt voor fruitteelt, maar de structuur laat weleens te wensen over. Voor de biologische fruitteelt is een goede

Snoei-regels van Zahn

1. Ga uit van goed plantmateriaal met een centrale middenas en veel licht zijhout
2. Bij inplant: de kop niet inknippen
3. Kop na een 1-2 jaar in augustus inknippen op gewenste hoogte, zo'n 2,5 meter
4. Haal alleen de probleemtakken weg, dikker dan helft stam
5. Knip op lange stomp (snoeischaarlengte)
6. Breek van de scheuten die op de stomp ontstaan de verticale weg en houdt de horizontale aan
7. Vermijd grote snoeiwonden
8. Eénjarig hout is te breken, zijtakken te trekken
9. Werk snel, ga niet teveel prutsen
10. Werk consequent

belangrijkste uitgangspunt. Tijdens ons bezoek aan het bedrijf van Dierk Augustin zette de heer Zahn persoonlijk zijn methode uiteen. Hij streeft naar een hoge en smalle boom met een duidelijke middenas en veel, zwak zijhout. Goed plantmateriaal is daarbij essentieel. De kop wordt na inplant niet teruggesnoeid. En er worden geen takken gebonden. Tijdens de snoei worden alleen de te dikke en de concurrerende takken weggehaald. Snel snoeien is het devies en niet gaan dubben over detail-ingrepen. De zijtakken mogen maximaal half zo dik zijn als de middentak (zie kader 2). Volgens Augustin is deze slanke boomvorm juist geschikt in de biologische appelteelt omdat de boom luchtig blijft (weinig schurft) en een duidelijke hiërarchie (weinig kanker) en een

Topaz (kruising Rubin x Vanda 1984)

	-Boom-
groe:	middelsterk tot sterk, breed, vertakt goed
ziekten en plagen:	resistent tegen schurft, weinig gevoelig voor meeldauw
Bloei:	bloeitijd middellaat, diploïd, goede pollen
	-Vrucht-
grootte en vorm:	middelgroot, afgeplat kogelvormig
schil:	glad, licht vet, geen verruwing, gele grondkleur met oranje-rode blos
vlees:	geel, vast, zeer fijn, sappig, goed smakend
oogst:	midden oktober, 1 week voor Golden Delicious
bewaring:	mechanische cel tot april

-Boomkwekers-

te koop bij Malus Bunda, verbond van biologische boomkwekers en fruittelers in Duitsland: bij Aloysius Knein (tel/fax: 0049-24271251) en Erhard Karrer (tel: 0049-75441587/fax: 0049-754473787)

Hoog en smal

kleine 'broek' heeft (weinig rose appelluis). De bomen die Augustin met de Zahn-snoei heeft staan zijn niet ouder dan drie jaar. Als kritische Nederlanders zijn we wel overtuigd van deze methode van snoeien voor steenfruit, maar moeten we het voor oudere appelbomen nog zien. Vooral het knippen in zijhout en lange stompen laten staan zien wij niet zo zitten. Na drie jaar willen we de bomen wel weer zien; we komen dan gewoon nog eens terug om het te bekijken.

Topaz

Het laatste bedrijf dat we bezochten was dat van Klaus Peter Münch. Eén van de oudste biologische bedrijven in Das Alte Land. Ook zijn bedrijf is lang en smal. Hij heeft nog hoogstambomen, vooral Ingrid Marie. Ook hier wordt druk ingeplant. In de komende winter wordt vijf ha Topaz ingeplant. Topaz wordt door de Duitse biologische fruittelers gezien als het veelbelovende resistente appelras (zie kader 3) en zit qua smaak in de Duitse smaakproeven bij de top drie. Een aantal biologische boomkwekers hebben de licentierechten.

Gerjan Brouwer

DLV team Biologische Landbouw

Joke Bloksma

Louis Bolk Instituut